

## Герой війни

**Г**ригорій Іванович Приймак народився 9 листопада 1923 року в селі Лебедівці в багатодітній селянській родині.

- Батьки мої повінчалися в 1922 році в Лебедівській церкві, яка і досі є прикрасою села. За вінчання, - батько розповідав мені, - говорить Григорій Іванович, - батюшка взяв 35 пудів жита і 5 пудів вівса?!

У батьків було 3 десятини землі (мама із багатодітної сім'ї – 6 синів і 4 дочки), був свій кінь, віз, сани, плуг, дерев'яна борона, культиватор, каток.

Коли мама вийшла заміж, то дід Федір дав придане: 0,5 десятини землі і теличку, з якої виросла високопродуктивна корова. Були у нас свині, качки, кури. Так ми жили до 1929 року.

В 1929 році у с.Вербівці (батько родом з цього села) розпочалася колективізація. Батько одним з перших вступив до колгоспу і здав коня, весь інвентар. У дворі залишилась одна корова з телям. Чому я згадую це? Бо потім був вікопомний 1933 рік – рік голодомору, про що не хочеться й згадувати. Був у мене братик Коля 1928 року народження, він помер у мене на

руках від голоду. Я був уже пухлий, не знаю, як я і вижив.

В 1932 році я пішов до школи, та голод не дав мені закінчити перший клас. Почав працювати, збирати жуків на цукрових буряках, бо там давали по 3 кусочки хліба, а він такий чорний та так кришився, а щоб він не кришився, то його зв'язували нитками.

А коли підросли буряки, і їх стали полоти, то ми - малеча носили воду у двох одне цебро на палиці. Ось тут одного разу стався казусний випадок. Упустили ми цебро у криницю. А криниця була дуже глибока, і ніхто не хоче спускатись в неї, щоб дістати цебро.

В 1937 році для тих, хто не ходив до школи, відкрили вечірню. Програма була за 4 клас. Школа працювала у поповій хаті. Там навчалися і дорослі, і підлітки. Вдень я працював розсильним у колгоспі «Промінь Ілліча». Не вистачало вчителів, то приходили учні 7 класу і навчали. Наш клас вів піонервожатавий Яків Агафонович Прозор (захисник Брестської фортеці в червні 1941 року – Ф. Л.).

Настала пора складати іспити, але мене голова колгоспу не відпустив, хоч просив його і директор школи.

Коли я приїхав до батька в Краснодарський край, він працював у Тихорецькому районі на хуторі «Червоний Жовтень» різноробчим.

На запит про мою освіту, Вербівська сільська рада дала таку відповідь: «Закінчив школу підлітків». Працював я на різних роботах: був іздовим, причіплювачем на тракторній бригаді, а в 1941 р. на будівництві водосховища, де і застала війна.

У перші дні забрали батька на фронт. А я кожного дня вдень працював, а вночі ходив охороняти залізницю, мені видали двостволку і по чотири патрони.

Не виходить з голови, як ми торгували кавунами. Бригадир дав наряд їхати в Тихорецьку продавати кавуни. Я - іздовим та дівчина-продавець. Кавуни не дуже і купували. Так ми тоді поїхали до вокзалу. В той час тут зупинився санітарний потяг. Підходять до нас два поранених. Я дав їм по два найбільших кавуни. Через декілька хвилин до нас стали підходити все нові й нові поранені. Так ми роздали всі кавуни. Дівчина плаче, каже: «Що ж я скажу бригадирові?». Я став її заспокоювати: «Ти ж бачиш, кому ми роздали, а сам думаю, може і наші десь батьки отакі закривавлені».

- А коли призвали на дійсну службу?

- У кінці листопада 1941 року і наш 1923 рік стали забирати. Із нашого хутора пішло 11 чоловік, а всього з району – 150.

Повантажили у пасажирський потяг, і на другий день ми були у Гагрі, де стояв штаб 20-ї гірськострілецької дивізії. Нас розвезли по полкам, а потім розбирали по батареям. Ми 8 чоловік попали у першу батарею, яка знаходилась на Піцундському мисі. Там ми були до середини квітня 1942 року, потім переїхали в Сочі, куди перебрався штаб дивізії. Штаб охороняли броневики часів громадянської війни. Наші гармати також були тих часів, на дерев'яних колесах, а снаряди до них з 1928 року. Коли довелося стріляти, то часто вони не долітали до наміченої цілі.

Коли ворог прорвав оборону під Ростовом і вийшов на Кубанські простори, наш дивізіон був на перевалі Кокуч – це в напрямку Майкопу. Там ми зустріли ве-

ликі табуни скоту - овець, і їх велике ревище. Мабуть, вони довго не пили води. Тоді командування дивізіону дало розпорядження переганяти худобу з перевалу вниз, ближче до води. Що було далі з цією худобою не знаю. На перевалі нам довелося пережити великі труднощі. У кінці жовтня випав сніг, розпочалися морози. А в нас немає зимового одягу. Незабаром видали батники і підшльомники на голови. Коли морози побільшали, стали мерзнути ноги, і нам видали суконні онучі, та і вони не дуже допомагали.

Хто був на перевалі, то нам щодня видавали по 200 гр. спирту. Ми його не пили, а наливали в один казанок, запалювали, і гріли руки, онучі. Так було до 15 грудня 1942 року. На цей час коні загинули, не було чим підвозити снаряди. В нашій батареї лише одна гармата була боєздатною. Снаряди ми підносили на плечах. Подумати тільки: на плечах два снаряди, а на тобі каска, протигаз, речовий мішок, карабін, підсумок з патронами та ще й земля розкисла, тягнеться за взуттям... Коли ми прийшли до своєї гармати, то так і попадали, сил не було стояти. Комбат дає наказ мені і Моїсеєнку забирати своїх бійців і йти до командира взводу управління Щербакові. Як раптом, Приймак залишається – йде Соснін. Із солдат артполка сформували роту і послали в бій без всякої підготовки, без розвідки. Бійці напоролися на ворожі кулемети, багато загинуло. Решта плавнями стали відходити, нести поранених. Дійшли до хутора Берегового. Біля самих плавнів був сарай, літом там утримували корів. В нього і зайшли пересушитись. А за ними вслід пробралася група німців, закидали сарай гранатами і підпалили. В ньому згоріло 128 солдат..

Від цього часу я вважав, що живу я за рахунок чужого життя, адже я мав їти разом з ними.

В 1980 році я побував у Сочі на зустрічі з однополчанами. Зустрівся з хлопцями з Дніпропетровщини, розговорилися. Кажу Івану Каліберді, що тут на Кубинській землі загинув його земляк Іван Моїсеєнко, а він мені:

– Ти що! Він живий, тільки живе у другому регіоні. У нас живе його тітка.

Через деякий час отримую від нього листа, ще й фото. Запрошував у гості, а він не їде. Тоді я поїхав до нього. І він розповів як все було у той вечір, коли вони добралися до того сараю. Дізнався, що і Соснін живий. В полон взяли тільки ходячих, а решту спалили...

...В тяжких безперервних боях ворог не витримав, став відступати. Незабаром була звільнена Кубань.

Пам'ятним для всіх воїнів був день 6 листопада. Вишикували увесь полк для вручення нагород.

– Дійшла черга і до мене. Як в цей час прибігає потужний і подає командир полку якийсь папірець. Я стою чекаю. І раптом він щодуху: «Товариші, наші війська звільнили столицю нашої славної України, місто Київ». Яка була у всіх радість, піднесення. Як дружно увесь полк прокричав «Ура! Ура! Ура!». Отримав того пам'ятного дня я медаль «За відвагу».

Потім була Білорусія. Отримали ми нову бойову техніку. Наш 20 корпус увійшов до складу 28 армії 1-го Білоруського фронту. Йшла сама діяльна підготовка до великого наступу.

І ось настав день 24 червня. На світанку протягом 2-х годин все гриміло й ревла, все заволокло димом, коли почалася артпідготовка.

Піхота, не зустрічаючи жодного пострілу, пішла у наступ. Командування високо оцінило стрільбу нашого полку. Командир полку нагороджений орденом Червоного прапора, а з нашої батареї Капліна і мене нагороджено орденом Червоної Зірки, Васю Підана – нашого командира відділення медаллю «За відвагу», Івана Сахна – медаллю «За бойові заслуги».

Бої на білоруській землі точилися жорстокі, відступаючи ворог палив села, громадські будівлі, підривав містки. А там річок і річечок багато, що затримувало просування техніки.

Наш полк рухався вперед, і ми опинилися біля машин штабу 20 дивізії. Як в цей час налетіло два месери і стали стріляти по машинах. Командира дивізії Іоськевича І. Ф. тяжко поранили. Залишився у пам'яті випадок: в одному селі, як нас зустрічали з хлібом і сіллю, як раптом розгорівся жорстокий бій. Частина фашистів запізнилася з відступом і зіткнулася з нашим полком. Ми втратили двох убитими і 15 поранених, а гітлерівці 2 офіцерів і багатьох солдат убитими, і 9 узяті в полон.

Ідемо густим лісом, як раптом - землянки, чоловіки, жінки, діти, квочка з курчатами. Діти бігають босі, обірвані, але веселі, нас розглядають. Командир партизанського загону попросив нашого капітана перед його людьми.

– Ворога б'ємо, відступає, але він ще сильний, - сказав капітан. – Відступаючи палить села, підриває містки. Чим ми швидше його переможемо, тим швидше ви повернетесь до своїх хат.

А жінки як заголосять: «Лютий ворог спалив наші села до тла, немає тепер у нас нічого, оце тут усе».

Командир партизанського загону дав нам провідника. Проїхали 3-є село, і ні однієї цілої хати, чи якоїсь будівлі – все спалено. Кілометрів через п'ять перед нами якась замаскована будівля по саму стріху. Машина зупинилася, і провідник каже, що тут спиртзавод. Дізналися, що є і спирт. Хто з казаном, а хто і в каску, флягу. Не відстала і друга батарея. Цілий день ми нічого не їли. Дозволили з'їсти «НЗ». І тут пішло, спирт пили, хто в що набрав. Ми з Надточієм (він з Сумщини) спирту не брали. Коли прийшов командир дивізіону і побачив, що сталося із солдатами, давай виливати той спирт, який залишився, а нам приказав охороняти п'яно-сонну батарею, ми цілу ніч були на посту. 28 липня 1944 р. було звільнено Брест.

Потім була Польща. Наша 20-та дивізія з боями йшла на визволення столиці Варшави. Підійшли до її передмістя – Праги. Бачили столицю, що палала. День і ніч ворожі літаки сипали тисячі бомб. Люди, які якимсь чудом вирвалися з міста, із сльозами просили рятувати красуню Варшаву. Рятували патріотів, які вели нерівний бій з оскаженими гітлерівцями. Та що можна було зробити, коли за 2,5 місяці безперервних боїв, втрачено багато живої сили, а в нашій батареї залишилося 57 снарядів і жодного осколочного, лише бронебійні.

Одного дня ворог пішов у контратаку, піхота наша стала відступати. І тоді наша батарея прямою наводкою підбила 2 танки і піхота відступила. Цього дня я втратив свого найкращого товариша - Васю Підана, командира відділення розвідки. Осколок попав йому у ліву скроню.

Потім була Східна Прусія, 3-й Білоруський фронт. В одному із кровопролитних боїв 29 січня 1945 року

мене було поранено. Перев'язку мені робила Катя Бородінська, лейтенант, командир взводу 76 –мм гармат. Як сьогодні пам'ятаю цю вродливу дівчину. Не закінчила вона перев'язувати мене, як пролунав потужний вибух, і Каті не стало.

Коли привезли мене в медсанбат і положили на операційний стіл, до мене підійшов начмед і з болем, і гіркотою промовив: «Що там робиться! Уже десятий артилерист за один день». Обробили рану. Та через декілька днів ногу стало пекти і вона почала синіти. Сестра покликала лікаря. «Гангрена», - каже він. Це дуже небезпечно, і став переконувати мене про необхідність ампутації... Лікувався у Двінську, Ночінську.

Після лікування повернувся у Тихорецьку. Та рідна Вербівка не виходила з голови, і в січні 1947 року я у рідному селі. Познайомився з симпатичною, душевною дівчиною - Марусею Володимирівною покохалися, одружилися. Понад десять років працював вагарем, обліковцем у колгоспі, а з 1961 по 1985 рік у торгівлі.

У 1993 році Григорія Івановича спіткало велике горе – пішла з життя вірна й дорога дружина, з якою ділили всі радості і переживали незгоди. Тяжко бути самотнім та ще й інвалідом. Тож вирішили вік дожити з Парасковією Дмитрівною на віддаленому хуторі Копійчане.

Любить Григорій Іванович посидіти з вудочкою на березі ставка або зіграти в шахи, чи-то, обмірковуючи кожне слово, написати від душі свій вірш. А в них про пережите, бачене...

Допомагати, робити людям добро

Ці крилаті слова доброзичливості, порядності і людської гідності проніс через усе своє життя Григорій

Кононович Поправка, мешканець села Баландине, Кам'янського району, що на Черкащині.

Народився він у трудолюбивій селянській сім'ї. З малих літ батьки привчали любові до землі-годувальниці, до поваги наполегливої праці, яка приносить її трудівникам і шанувальникам добробут і достаток.

Тож йому було незрозуміло, до глибокого болю образливо, за що ж їх сім'ю було репресовано, вислано в далеку Архангельську область?

Хіба лише за те, що батьки недосипали, від зорі до зорі працювали, прагнули мати добротну на той час хату, покриту залізом, пару коней...

Тяжка, виснажлива праця забрала там на лісорозробках дорогу матусю.

А коли повернувся в Баланди не батько, а знесилений організм від надмірної, без жодного вихідного праці, тяжко захворів і незабаром помер.

Все це наклало глибокий слід на Григорія Кононовича, і він дав собі слово, чим тільки можна допомагати людям, які потребують уваги і чуйності до інших.

– Чим можете, допомагайте знедоленим, ображеним долею людям, - повчав він своїх чотирьох синів, - не шкодуйте ні часу забраного, відданого на це, ні іншої допомоги, яку ви можете надати.

Все це було притаманне Григорію Кононовичу з перших днів організації колгоспу. Не перелічити скільком сім'ям, вдовам він надавав допомогу, особливо після страшного, штучно створеного голодомору 1932-1933 років, коли в багатьох сім'ях не стало ні батька, ні матері, а чудом вижиті окремі діти потребували і поради, і безпосередньої допомоги. Непоодинокі випадки, коли вимирали цілі сім'ї.

То був період геноциду українського народу, за який повна відповідальність лягає на керівництво комуністичної партії і, зокрема, Й. В. Сталіна та його найближчих помічників, зокрема, Л. М. Кагановича, який тоді працював в Україні.

До останньої зернини вимітали вірні служачи того режиму, щоб відправити його за кордон. Ніякої міжнародної допомоги не приймав Уряд, стверджуючи, що голоду на Україні немає. Реальна ж дійсність категорично це заперечує. Свідченням цього є і офіційні дані, які наведені у книзі К. Н. Гудзенка «Трагічні голоси».

Про наслідки голодомору в селі Баландине розповідають очевидці цього страшного лиха: Денис Єлисейович Грищенко, 1908 року народження, Роман Степанович Гніденко, 1914 року народження, Тихін Михайлович Позивайло, 1918 року народження та інші громадяни цього села.

В книзі наведено поіменний список громадян села, які померли з голоду в 1933 році. А їх було близько 600 осіб. 151 сім'я вимерла повністю, серед яких сім'ї Харитини Широкопояс, Івана Гетьмана, в яких було по 10 осіб, Єфрема Підмогильного і Петра Підмогильного, Трихона Оноренка – по 8 осіб в кожній.

(К. Гудзенко. Трагічні голоси. Стор. 24-38).

Коли розповідав Григорій Кононович своїм синам і онукам, чи то учням у школі про голодомор при зустрічах, на які його запрошували як бувалого воїна на запитання:

– А що вам допомогло вижити? Відповідав: – Корова годувальниця врятувала нас.

Велике горе, багато жертв принесла і Велика Вітчизняна війна 1941-1945 років (на фронтах війни

загинуло 165 осіб із села Баландине) та в порівнянні з голодомором 1933 року, вони були значно менші.

(Історія міст і сіл УРСР. Черкаська область. Сторінка 319).

З боєм у серці сприймав таку сумну картину Григорій Кононович, і чим тільки міг допомагав і дітям-сиротам, і вдовам.

З перших днів організації колгоспів у селі працює пожежником, а коли побудували млин, стає мірошником. Млин-вітряк стояв при в'їзді в село з боку Тимошівки на північно-східній околиці села. Бути мірошником – це справа непроста. Вона вимагає кмітливості і мужності, особливо, коли пориви вітру досягають значної сили, і вже тоді не можна розпізнати, скільки крил на млині.

Всередині в таку погоду все ходором ходить, здається ще мить і весь млин перевернеться або підніметься і полетить.

«А що там у млині робиться, як тато?» - запитували з тривогою чотири сини свою маму.

– Не хвилюйтесь, все буде гаразд, – заспокоювала їх Олександра Григорівна, – хоч і в самої тривожно було на душі.

– Ось я приготую обід, понесете батькові.

Самий старший син Володимир, 1931 року народження розповідає:

– Коли почалася війна, батька забирають на фронт. З перших її днів в бою на передовій був тяжко поранений. Трохи його підлікували і відпустили додому до повного видужання.

Фронт насувався як снігова лавина і незабаром в село вступили фашисти.

Німці дізналися, що батько мірошник і заставили його працювати. Та коли в млин було доставлено велику партію зерна для помолу німецькій армії, батько тікає в ліс. Німці посилено шукають його, ми вимушені також переховуватись у людей.

...Поразку за поразкою зазнає німецька армія. Позаду знаменита історична битва Сталінградська, яка положила початок корінному перелому, а на Курській дузі було його завершено. Не виручив фашистів і «Східний вал», як вони називали Дніпро.

В січні 1944 року прийшло довгождане визволення і всіх сіл Кам'янського району.

– Сидимо ми всі у погребі, а ззовні ад, - пригадує син Анатолій, 1937 року народження. – Розриви снарядів, бомб, дике завивання ворожих літаків... У мами на руках маленький братик Васильок, 1943 року народження. Мама його заспокоює, щоб не плакав, бо німці почують.

А це і в душі похололо. У вирі розривів снарядів, авіабомб, кулеметній і автоматній стрілянині чуємо і тривожні голоси німців.

Та ось незабаром переможне «Ура» і ... ми знову вільні. Та наша радість була миттєвою. Майже половина села спалена, тут і там трупи солдат, кругом руїни...

Разом з визволителями, знову на фронт пішов і Григорій Кононович. Як тільки міг заспокоював він дружину. «Не плач, все буде гаразд», - притискуючи її з Васильком до грудей, тихо промовляв він.

З перших днів довелося Григорію Кононовичу знову приймати участь у жорстоких боях з озвірілим ворогом. Це була історична Корсунська битва, яка увійшла в історію як другий Сталінград.

В цих боях полягло багато воїнів, наших земляків з Кам'янського району. Вічна їм пам'ять...

Наявність таких сил і розгалуженої мережі оборони, завдання по розгрому цього угруповання було досить складним.

Верховне Головнокомандування приймає рішення, що найбільш оптимальним способом його розв'язання було оточення ворога. Цю вищу форму наступальної операції і обрало командування.

12 січня 1944 року Верховне Командування наказало оточити і знищити це вороже угруповання.

Перед радянськими військами вдруге після Сталінграда постало таке складне завдання по оточенню і знищенню великої кількості ворожих військ.

Проведення цієї операції покладалося на війська 1-го Українського (командуючий генерал армії М. Ф. Ватутін, член військової ради генерал-лейтенант К. В. Крайнюков, начальник штабу генерал-лейтенант О. М. Боголюбов) і 2-го Українського (командуючий генерал армії І. С. Конев, член Військової ради генерал-полковник І. З. Сусайков і генерал-майор І. С. Грушецький, начальник штабу генерал-полковник М. В. Захаров) фронтів. Координував дії обох фронтів заступник Верховного Головнокомандуючого Маршал Радянського Союзу Г. К. Жуков.

З 16 по 23 січня було проведено перегрупування військ правого крила 2-го і лівого крила 1-го Українського фронтів, підсилено їх стрілецькими з'єднаннями, артилерійськими, танковими, мінометними, інженерними частинами і підрозділами.

У ніч на 24 січня 1944 року з рубежу на річці Сухий Ташлик розпочали наступ передові батальйони

4-ї гвардійської армії генерал-майора О. І. Рижова (а з 3 лютого командуючим армією став генерал-лейтенант І. К. Смирнов) і 53-ї армії генерал-лейтенанта І. В. Галаніна 2-го Українського фронту, а вранці перейшли в наступ головні сили, прорвали оборону на рубежі Вербівка, Калинівка, Баландино, Красносілка і почали переслідувати ворога.

В перший день наступу рішуче діяв передовий батальйон 69-ї гвардійської стрілецької дивізії. Його успіх був підтриманий і даліше розвинутий силами 204-го і 206-го стрілецьких полків, які за наказом командира дивізії генерал-майора К. К. Джахуа перейшли на світанку в наступ, і нарощуючи сили удару на кінець дня просунулися на глибину до 7 кілометрів.

Буквально через декілька днів після визволення села Баландино Григорій Кононович Поправка знову на передовій, приймає безпосередню участь в оточенні і розгромі ворожого угруповання військ в Корсунь-Шевченківському «Котлі».

Не один раз розповідав він про ці буремні дні і жорстоку битву своїм синам, односельцям, школярам.

Оточені з усіх сторін ворожі війська у Корсуні були приречені на цілковитий розгром.

Щоб уникнути зайвих жертв з обох сторін 8 лютого радянське командування пред'явило німецько-фашистським військам ультиматум з пропозицією припинити опір. Письмовий текст ультиматуму з села Хирівки (нині Заріччя) в село Стеблів був доставлений уповноваженим вести переговори про капітуляцію оточених військ ворога підполковником А. П. Савельєвим, лейтенантом А. В. Смирновим і рядовим О. Р. Кузнецовим.

Командування оточених фашистських військ, виконуючи наказ Гітлера, трималися за всяку ціну і надіючись на допомогу, яку обіцяли, відхилило ультиматум.

Тоді, 9 лютого наші війська почали генеральну атаку оточених дивізій противника і стали швидко просуватись вперед і звужувати кільце оточення.

В ліквідації Мліївсько-Городищенської групи німецько-фашистських військ брав участь 78-й стрілецький корпус 52-ї армії.

9 лютого було визволено Городище. Частини 52-ї армії після розгрому фашистів в районі Городища, розгорнули наступ на Корсунь. Наступали і частини 206-ї стрілецької дивізії 27-ї армії.

Ворог чинив відчайдушний опір. Та не дивлячись на це, кільце оточення все звужувалось і звужувалось і 14 лютого Корсунь було визволено.

Фашисти втікали на Стеблів правим берегом Росі. Та і цей шлях їм перерізала 180-а стрілецька дивізія, яка наступала з Квіток.

В шаленій люті гітлерівці висадили в повітря гідроелектростанцію, вокзал, банк, лікарню, поліклініку.

Кровопротитні, жорстокі бої точилися і на зовнішньому фронті. Наказавши відхилити ультиматум, Гітлер запевняв свої війська: «Тримайтеся, ми вас визволимо».

На виручку оточеним ворог кинув 8 танкових і 6 піхотних дивізій. 11 лютого гітлерівці знову на зовнішньому фронті перейшли у наступ.

В районні станції Звенигородка і села Скелеватки ворога стримувала 94-а гвардійська стрілецька дивізія 5-ї гвардійської танкової армії, в складі якої був і Григорій Кононович Поправка.

Ціною величезних втрат танковим дивізіям ворога, що наступали з району Ризиного, вдалося потіснити війська 1-го Українського фронту і 12 лютого 1944 року захопити Лисянку. На зовнішньому і внутрішньому фронтах оточення зав'язалися жорстокі бої, що нерідко переходили в рукопашні сутички. Ворог кидав все нові і нові сили і йому вдалося прорватись в районі Шендерівки, оволодіти Новою Будюю, Хильками, Комарівкою, Скрипченцями.

Відстань між оточеним угрупованням і танковими дивізіями, що прорвалися до Лисинки скоротилася до 8-10 кілометрів.

Створилася надзвичайно складна обстановка, яка вирішувала всю долю цієї операції. Було прийнято цілий ряд контрзаходів.

Вагомий внесок у розгром ворожого угруповання внесла авіація 1-ї і 2-ї повітряних армій. В ході операції авіація 2-ї і 5-ї повітряних армій здійснила понад 11900 бойових літако-вильотів, знищили 257 фашистських літаків у повітрі і близько 200 на аеродромах.

Радянські льотчики появлялися в небі і громили ворога й тоді, коли політ, здавалося, був неможливий.

Про ратні подвиги танкістів, артилеристів, піхотинців, льотчиків детально розповідається в експозиції музею історії Корсунь-Шевченківської битви.

Ось один з конкретних фактів: «Вночі 16 лютого розгулялася страшenna хурделиця, біла сніжна заволола зрівняла небо з землею.

Коли командуючому 2-м Українським фронтом стало відомо про прорив ворога з Шендерівки, він вночі подзвонив командуючому 5-ю повітряною армією С. К. Горюнову і попросив знайти сміливців, які

бу у таку негоду вилетіли в Шендерівку, завдали удар по фашистських колонах і тим самим дали орієнтир нашій артилерії.

Добровольців виявилось багато. Першим піднявся в розбурхане небо літак капітана В. А. Заєвського і штурмана молодшого лейтенанта В. П. Локатоша. Подолавши 150-кілометрову відстань, відважні льотчики виконали бойове завдання-наказ.

За прикладом сміливців 18 екіпажів літаків ПО-2 піднялися в повітря.

Ворожа техніка в селі Шендерівці палала, даючи нашій артилерії і мінометам орієнтир для нищівного удару. Заєвський і Локатош повернулися на аеродром і після 40-хвилинного відпочинку знову вилетіли туди, де йшов вирішальний бій з ворогом. Під час цього польоту їхній літак настільки вкрився кригою, що не міг далі летіти і впав на землю. Важко поранені герої з допомогою місцевих жителів добиралися до свого аеродрому».

(Музей історії Корсунь-Шевченківської битви. Путівник по експозиції. Видавництво «Промінь». Дніпропетровськ. - 1989. стор. 66-67).

В ніч з 16 на 17 лютого гітлерівці в Шендерівці справили молебень, випили потрібну порцію спиртного, з'їли недоторканий запас харчів і під прикриттям хуртовини рушили в напрямку на Лисянку. Біля чотирьох годин ранку їхні передові частини впритул підійшли до позицій радянських військ. Шквальним вогнем зустріли ворога з'єднання 52-ї, 27-ї і 4-ї гвардійської армій. На смерть стояли бійці 5-ї гвардійської, 6-ї, 2-ї танкових армій, 5-го гвардійського кавалерійського корпусу та інших з'єднань і частин.